

„Velvet”. Piątka dla natury.

Scenariusz: Recykling opakowań oraz surowców.

"Radość i pogoda potrzebne są w wychowaniu jak słońce" - te słowa Marii Grzegorzewskiej, patronki Zespołu Szkół przy Klinicznym Szpitalu Wojewódzkim Nr 2 w Rzeszowie, od lat towarzyszą nam w codziennej pracy, również podczas realizowania różnych projektów edukacyjnych. Chętnie angażujemy się w inicjatywy pozwalające na połączenie działań terapeutycznych z tymi, które sprzyjają budowaniu ważnych postaw społecznych. Ta ekologiczna, nastawiona na troskę o najbliższe środowisko i kształtowanie odpowiednich nawyków, po to, by mieć wpływ na przyszłość naszej planety, jest nam bardzo bliska. To dlatego bez wahania podjęliśmy decyzję o przystąpieniu do programu „Velvet. Piątka dla natury”. Wzięli w nim udział uczniowie z niewielkiego, ale pełnego zapału, zespołu klasowego I-III z Klinicznego Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjnego w Rzeszowie. Tworzy go sześcioro uczniów.

Bardzo zależało nam na tym, by pogłębianiu świadomości ekologicznej, rozbudzaniu ciekawości poznawczej oraz zachęcaniu do zmieniania na lepsze najbliższego otoczenia, towarzyszyła przyjazna atmosfera. Dbaliśmy o poczucie bezpieczeństwa i wzmacnianie wiary w siebie, czyli o te sfery, które w szkole szpitalnej wymagają szczególnej troski. Wszelkie podejmowane przez nas działania uwzględniały potrzeby i możliwości uczniów. Wykorzystując nowoczesne metody nauczania, wskazane również w wybranym przez nas scenariuszu, kształtowaliśmy pożądane postawy. Jeśli zaszła taka potrzeba, dokonywaliśmy niewielkich modyfikacji w planie spotkań. Wynikały one przede wszystkim z konieczności dopasowania się do możliwości wysiłkowych dzieci.

Do realizacji wybraliśmy scenariusz nr 3: „Recykling opakowań oraz surowców”. Zaczęliśmy od części doświadczalnej – od zakopania w ziemi kilku przedmiotów, wykonanych z różnych materiałów, po to, by po upływie kilkunastu dni sprawdzić, co się z nimi stało. Uczniowie przygotowali w domu potrzebne do

przeprowadzenia eksperymentu przedmioty – papier, plastik, drewno, szkło, metal i glinę (po jednym z wymienionych; wybrano je w drodze losowania). Przynieśli je do szkoły razem z łopatkami i linijkami. Wcześniej - podczas lekcji - pod okiem nauczycieli przygotowali etykiety z nazwami przedmiotów i umocowali je na drewnianych patyczkach. Zanim przystąpili do zakopywania, zastanawiali się, jak pogoda może wpłynąć na zgromadzone materiały, ile powinno trwać doświadczenie, i w jaki sposób będzie można ustalić różnicę w wyglądzie przedmiotów po jego przeprowadzeniu.

Uczniowie, wspólnie z nauczycielami, zdecydowali, by przyniesione przedmioty zakopać na zielonym placu tuż przy ośrodku, w którym pobierają naukę. Każdemu przydzielono określone zadania. Na koniec wybrany uczeń wbił w ziemię transparent z napisem: „Tu trwa eksperyment przyrodniczy, prosimy nie niszczyć”.

Przez cały okres realizacji programu uczniowie doglądali eksperymentalny zakątek. Sprawdzali, czy miejsce pozostało nienaruszone, notowali stan pogody i zaznaczali go w kalendarzu.

Okres oczekiwania na wynik eksperymentu wypełniło wykonywanie kolejnych działań ze scenariusza. Wpisały się one w okres przedświąteczny, tworząc cykl „Eco Świąta - o segregacji zawsze pamiętaj!”. Nauczyciele doszli bowiem do wniosku, że w czasie przygotowań do Świąt Bożego Narodzenia wiedza na temat recyklingu będzie szczególnie przydatna. Pomoże zarówno w uwrażliwieniu na to, co się kupuje, i w czym przynosi się zakupy ze sklepu, jak i w podejmowaniu decyzji, co zrobić z odpadami, np. po przygotowaniu posiłku czy po rozpakowaniu prezentów. Ponadto, dzięki wykorzystaniu pozyskanych wiadomości w praktycznym działaniu, szansa na lepsze utrwalenie wiedzy wzrasta.

Świąteczny cykl ekologiczny rozpoczęły zajęcia dotyczące tego, skąd się biorą śmieci. Uczniowie zapisywali na brystolu wszystkie skojarzenia z wyrazem „śmieci”, odczytywali je i grupowali. Następnie dyskutowali o tym, kiedy

zakupiona rzecz staje się śmieciem, i co możemy zrobić, by zmniejszyć ilość odpadów. Doszli do wniosku, że zakupy można robić tak, by uniknąć tworzenia kolejnych śmieci. Umożliwia to np. rozważne inwestowanie pieniędzy – unikanie kupowania niepotrzebnych ubrań oraz używanie opakowań wielokrotnego użytku. Do wyciągnięcia takiego wniosku skłoniły uczniów ich własne doświadczenia, ale również rozmowa na temat podobieństw i różnic między torebką jednorazową i wielorazową, którą rozpoczął nauczyciel, wspierając się danymi liczbowymi na temat ilości śmieci przypadających w ciągu roku na jedną osobę mieszkającą w Polsce oraz ilości reklamówek zużywanych w ciągu dnia przez mieszkańców Warszawy.

Kolejne spotkanie wypełniło wykonywanie własnych opakowań na warzywa i owoce. Po przygotowaniu potrzebnych materiałów oraz rozmowie o drugim życiu przedmiotów, które gromadzone są w domu (np. stare firanki czy poprute poszewki), uczniowie wykonywali papierowe torebki i ozdabiali je. Wykorzystali do tego kleje, nożyczki, kolorowe kartki oraz ozdoby. Mając na uwadze bezpieczeństwo uczestników, używano materiałów z papieru i zrezygnowano z sięgania po ostre narzędzia.

Niezwykle istotne w dbaniu o najbliższe środowisko jest to, by wiedzieć, jakie są rodzaje śmieci, gdzie można je wrzucić, i jak zrobić to prawidłowo. Właśnie tego dotyczyły kolejne zajęcia. Po napisaniu przez nauczyciela na tablicy rodzajów materiałów, z których wykonano śmieci, uczniowie segregowali zgromadzone w klasie odpady i wrzucali je do worków do tego przeznaczonych. Ćwiczenie skłoniło do dyskusji na temat postępowania z takimi przedmiotami jak: metalowa puszka, zużyte baterie czy karton z nakrętką. Uświadomiło uczestnikom, że niektóre odpady można ponownie wykorzystać (np. puszkę jako ozdobę lub doniczkę), a inne trzeba przed wyrzuceniem umyć (opakowanie po konserwie rybnej) lub rozdzielić (pudełko od korka). Wpłynęło też na wyciągnięcie wniosku o odpowiedzialnej postawie, związanej zarówno

z podejmowaniem decyzji o ilości gromadzonych rzeczy, jak i z ich losem po zużyciu.

„Mniej wydawaj, więcej wykorzystuj” – to hasło stało się myślą przewodnią następnych z cyklu przedsięwzięć. Tym razem zadaniem uczniów była praca nad słownikiem małego ekologa. Tworzyli definicje do sześciu haseł przygotowanych przez nauczyciela (*odnawiaj, redukuj, użyj ponownie, naprawiaj, recyklinguj i kompostuj*), a następnie, by promować ideę zawartą w myśli przewodniej, tworzyli wspólny plakat, który potem rozwiesili w szkole.

O tym, jak kreatywnie można ponownie wykorzystać to, co mamy w domu, uczniowie przekonali się również podczas innych zajęć praktycznych. Podzielono je na dwie części. Pierwszą wypełniło przygotowywanie pudełek na kredki, drugą wykonywanie skarpetkowych skrzatów. Materiałami, których używano do pracy twórczej były m.in. przeznaczone do wyrzucenia plastikowa butelka i skarpetki nie do pary.

Po upływie dwóch tygodni, uczniowie sprawdzili, co stało się z zakopanymi przez nich przedmiotami. Udali się na miejsce eksperymentu i odkopali wszystkie odpady. Doszli do wniosku, że odpady w postaci szklanej butelki nie zmieniły swojej konsystencji czy struktury, natomiast takie przedmioty jak metalowa puszka jest niebezpieczna dla środowiska gdyż czynniki atmosferyczne takie jak deszcz czy śnieg wymywają różne substancje z odpadów i przenoszą je do gleby, a nawet do wód gruntowych. Na skażonych glebach rosną rośliny, które są pokarmem dla zwierząt roślinożernych, a te z kolei są zjadane przez mięsożerców. Porzucone śmieci mogą być dla zwierząt natomiast śmiertelną pułapką, ponieważ giną one z powodu połknięcia, np. kawałka kolorowej folii, zranienia lub zaplątania się w odpadach. Gnijące np. w lasach odpady są natomiast siedliskiem dla chorobotwórczych bakterii, gryzoni, a także groźnych grzybów.

Po sfotografowaniu zebranych materiałów i wydrukowaniu zdjęć, uczestnicy przygotowali plakat o charakterze naukowym, zawierający informacje na temat eksperymentu: celów, metod badawczych, przebiegu i wyników. Wykorzystali również uzupełniany na bieżąco kalendarz pogody. Efekty pracy przedstawili kolegom i koleżankom z innych klas, zachęcając ich do segregowania odpadów.

Ostatnim, zgodnym ze scenariuszem, zadaniem było „Ekowyzwanie”. Polegało ono na wykonaniu (wspólnie z rodzicami, we własnych domach) zabawek z przetworzonych surowców. Uczniowie pracowali z wielkim zaangażowaniem i - jak potem wielokrotnie podkreślali - doskonale się przy tym bawili, spędzając wolny czas ciekawiej niż zazwyczaj. Dowodem na to były, przygotowane z butelek, kartonów, opakowań po produktach spożywczych itp., kreatywne zabawki. Prace opatrzone plakietkami z nazwami i opisami.

Wzbogacanie wiadomości na temat segregacji śmieci, większa troska o środowisko, umiejętność minimalizowania odpadów w gospodarstwie domowym, znajomość sposobów na ponowne wykorzystywanie materiałów przeznaczonych do wyrzucenia – to zaledwie kilka z wielu celów, które udało nam się osiągnąć w czasie realizowania programu „Velvet. Piątka dla natury”. Jesteśmy przekonani, że zajęcia, w których wzięli udział nasi uczniowie nie tylko uświadomiły im, że nie można zwlekać z wprowadzaniem w życie ekologicznych zachowań, ale również, że to od nich może zależeć przyszłość najbliższego środowiska, bo nawet drobne działania mają wpływ na dokonywanie się zmian na większą skalę.